

De onvervulde arbeidswens van Vlaanderen in Europees perspectief

Michelle Sourbron, Sarah Vansteenkiste - Steunpunt Werk - KU Leuven

ABSTRACT

In een krappe arbeidsmarkt, zoals Vlaanderen die momenteel kent, wordt in eerste instantie gekeken naar de werklozen om de vacatures in te vullen. Zij zoeken (volgens de definitie van de International Labour Organization (ILO)) immers actief naar werk en zijn ook beschikbaar om de jobs in te vullen. Toch zijn zij niet de enige groep in de bevolking op arbeidsleeftijd die een onvervulde arbeidswens hebben en dus op korte termijn aangesproken kunnen worden voor de vele vacatures. Naar analogie met Eurostat, het Europese bureau voor de statistiek, onderscheiden we naast de werklozen ook nog de onvrijwillig deeltijds werkenden, niet-beroepsactieven die zoekend maar niet beschikbaar zijn en niet-beroepsactieven die beschikbaar maar niet zoekend zijn als groepen met een onvervulde arbeidswens. In deze bijdrage gaan we dieper in op hoe groot deze onvervulde arbeidswens is in Vlaanderen in zijn geheel en bij de vier deelgroepen, en hoe zich dit verhoudt in Europees perspectief. We zoomen ook in op een aantal sociodemografische kenmerken om op die manier een eerste indicatie te krijgen van de kwetsbaarheid van de onderscheiden profielen. Onze analyse geeft aan dat het aandeel van groepen met een onvervulde arbeidswens in Vlaanderen steevast kleiner is dan gemiddeld in EU-27 en dat deze vaststelling ook standhoudt wanneer we meer kwetsbare groepen in kaart brengen. Anderzijds merken we ook op dat we in vergelijking met veel andere Europese landen in Vlaanderen kampen met een erg hoog aandeel niet-beroepsactieven die niet onmiddellijk een arbeidswens lijken te hebben en dus verder van de arbeidsmarkt kunnen staan. Het relatief geringe aantal mensen met een onvervulde arbeidswens in Vlaanderen tegenover de vele aantal vacatures die we tellen, stelt de kraptesituatie op de Vlaamse arbeidsmarkt nog scherper.

De krapte op de arbeidsmarkt wordt meestal ingeschat door het aantal werklozen te confronteren met de vacatures die er voorhanden zijn (zie ook Van Impe, Scholiers, Vansteenkiste, & De Smet, 2022). Voor de COVID-19-pandemie waren er in Vlaanderen weinig werkzoekenden zonder werk in bemiddeling (werklozen volgens de VDAB-afbakening) per openstaande VDAB-vacature en werd de Vlaamse arbeidsmarkt bijgevolg geconfronteerd met een sterke krapte. Begin 2020 waren er 3,5 werkzoekenden zonder werk in bemiddeling per openstaande vacature. De pandemie heeft voor een tijdelijke ontspanning van die arbeidsmarkt gezorgd, maar ondertussen kent Vlaanderen anno april 2022 (de laatste beschikbare cijfers) zowaar een nog krappere arbeidsmarkt. Het aantal vacatures steeg het afgelopen jaar onafgebroken terwijl het aantal werkzoekenden om deze posities in te vullen stelselmatig afnam. In april 2022 waren er in Vlaanderen minder dan twee werkzoekenden zonder werk in bemiddeling beschikbaar per vacature, een historisch dieptepunt (zie dashboard 'Trendindicatoren' op de website van het Steunpunt Werk en Van Impe et al., 2022). Deze arbeidsmarktcrisis is geen louter conjunctureel fenomeen maar kent in Vlaanderen ook een structureel karakter ten gevolge van een olopemde vervangingsvraag en een latere instroom van jongeren op de arbeidsmarkt.

Naast de werklozen zijn er nog groepen in de bevolking op arbeidsleeftijd die een onvervulde arbeidswens hebben en zo kunnen helpen om de vele vacatures in te vullen. Het gaat dan om onvrijwillig deeltijds werkenden en twee specifieke groepen van niet-beroepsactieven met een zekere arbeidsmarktband of werkwillegheid. De groep van *'onvrijwillig deeltijds werkenden'* bestaat uit deeltijds werkende personen die meer uren willen werken en ook beschikbaar zijn om dat te doen. Vaak zijn ze gedwongen om deeltijds te werken omdat ze geen voltijds werk vinden of omdat de gewenste job enkel deeltijds aangeboden wordt. De andere twee groepen vinden we terug bij de niet-beroepsactieve bevolking. Zij zijn niet werkend en voldoen niet aan alle criteria om onder de officiële ILO-werkloosheidsdefinitie geplaatst te worden, namelijk de afgelopen vier weken actief naar werk hebben gezocht en binnen de twee weken beschikbaar zijn voor de arbeidsmarkt. Ze beantwoorden wel voor een deel aan deze criteria en hebben heel wat karakteristieke gemeenschappelijk. Enerzijds zijn er niet-beroepsactieven die wel actief zoeken maar niet beschikbaar zijn (*'zoekend, niet beschikbaar'*). Mogelijke redenen hiervoor zijn studies die nog dienen afgerond te worden, geen alternatief hebben voor de zorg voor kinderen, (tijdelijke) arbeidsongeschiktheid, enzovoort. Daarnaast zijn er personen die willen werken en beschikbaar zijn, maar toch niet actief zoeken naar een baan (*'beschikbaar, niet zoekend'*). Deze groep wordt ook wel de latente werklozen genoemd, of de ontmoedigde werklozen. Ze hebben de hoop opgegeven omdat ze denken niet over de juiste kwalificaties te beschikken, geen werk in de nabije omgeving te kunnen vinden, moeilijkheden hebben met de taal of denken dat ze te jong of te oud zijn voor een job. Het is duidelijk dat deze personen niet volledig losgekoppeld zijn van de arbeidsmarkt en er dus nog een band mee hebben. Ze hebben een wens om te werken, maar deze wordt voorlopig niet ingevuld. Deze drie groepen omschrijft Eurostat, het Europese bureau voor de statistiek, samen met de ILO-werklozen als de *'labour market slack of 'unmet need for employment'*.

In dit artikel zoomen we in op hoe groot deze onvervulde arbeidswens is in Vlaanderen in zijn geheel en bij kwetsbare profielen en hoe dit zich verhoudt in Europees perspectief. Om Vlaanderen in Europees perspectief te plaatsen, maken we gebruik van de Labour Force Survey (LFS), de door Eurostat gecoördineerde bevraging in de lidstaten van de Europese Unie. De uitvoering van de Belgische variant, de Enquête naar de Arbeidskrachten (EAK), gebeurt onder de verantwoordelijkheid van Statbel (Algemene Directie Statistiek - Statistics Belgium). Voor België en de gewesten komen de cijfers uit de EAK, de cijfers voor de andere Europese landen komen van Eurostat. Europese vergelijkbaarheid wordt gegarandeerd door het gebruik van internationaal vergelijkbare concepten, zoals de definities over werkgelegenheid en werkloosheid van het Internationaal Arbeidsbureau. Eurostat gebruikt in haar publicaties de leeftijdsafbakening 15- tot 74-jarigen. Aangezien we voor de Europese cijfers hieraan vasthangen, zal ook in dit rapport deze leeftijdsafbakening gehanteerd worden.

Evolutie werkloosheid en aanvullende indicatoren

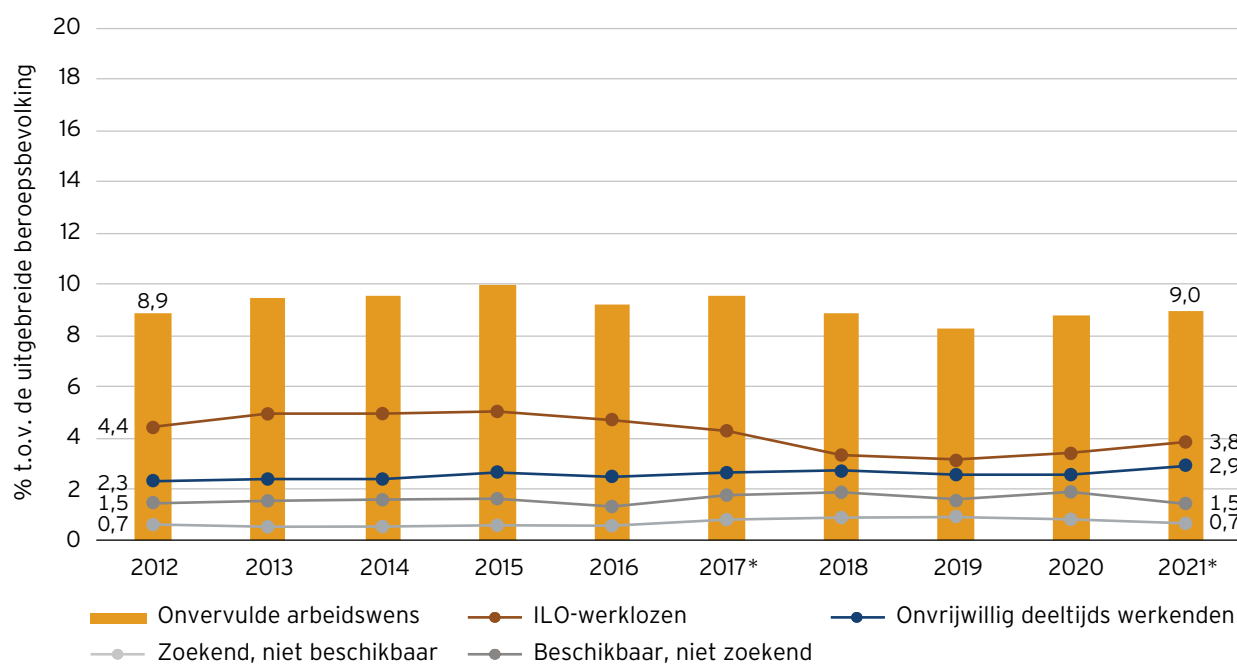
Alvorens we Vlaanderen in Europees perspectief plaatsen zoomen we in op de evolutie van de verschillende groepen die onder de noemer van onvervulde arbeidswens vallen: de onvrijwillig deeltijds werkenden, de ILO-werklozen, en bij niet-beroepsactieven de zoekende maar niet beschikbaren en de beschikbare maar niet zoekenden. Om een vergelijking tussen de verschillende groepen mogelijk te maken (ze behoren namelijk niet allemaal tot de beroepsbevolking), zetten we deze groepen af tegen een gemeenschappelijk noemer die we de *'uitgebreide beroepsbevolking'* noemen. Deze omvat de beroepsbevolking (werkenden en werklozen) plus de twee vernoemde categorieën van de onvervulde arbeidswens die bij de niet-beroepsactieven zitten.

FIGUUR 1 toont het aandeel van de onvervulde arbeidswens in Vlaanderen ten opzichte van de uitgebreide beroepsbevolking tussen 15 en 74 jaar, zowel als totaal als per deelgroep. In 2021 had 9,0% of 282 700 personen van de uitgebreide beroepsbevolking een onvervulde vraag naar werk. De ILO-werklozen zijn goed voor een zowat 43% van die onvervulde arbeidswens. Ze vertegenwoordigden 3,8% van de uitgebreide beroepsbevolking of 120 900 personen.

Meer dan de helft van de onvervulde arbeidswens vinden we terug bij de drie andere groepen waarvan het merendeel bij de onvrijwillig deeltijds werkenden: het gaat om 2,9% of 92 500 personen. De resterende aandelen omvatten de personen die beschikbaar zijn om te werken maar niet op zoek zijn naar werk, wat neerkomt op 1,5% van de uitgebreide beroepsbevolking of 46 900 personen. De personen die werk zoeken maar niet onmiddellijk beschikbaar zijn, komen overeen met 0,7% van de uitgebreide beroepsbevolking of 22 400 personen.

We kunnen de onvervulde arbeidswens ten opzichte van de uitgebreide beroepsbevolking in kaart brengen vanaf 2012. Als we het recentste jaar (2021) vergelijken met het oudste jaar uit onze tijdreeks (2012) dan is er sprake van een beperkte daling bij de ILO-werklozen (-0,6 ppt) en een beperkte stijging van de onvrijwillig deeltijds werkenden (+0,6 ppt).** De andere twee groepen blijven rond hetzelfde niveau schommelen. Sinds de start van de COVID-19-pandemie in 2020 zien we de onvervulde arbeidswens opnieuw licht toenemen.

FIGUUR 1 \ Evolutie van de onvervulde arbeidswens uitgedrukt als percentage van de uitgebreide beroepsbevolking, totaal en per deelgroep (Vlaams Gewest, 15-tot 74-jarigen, 2012-2021)

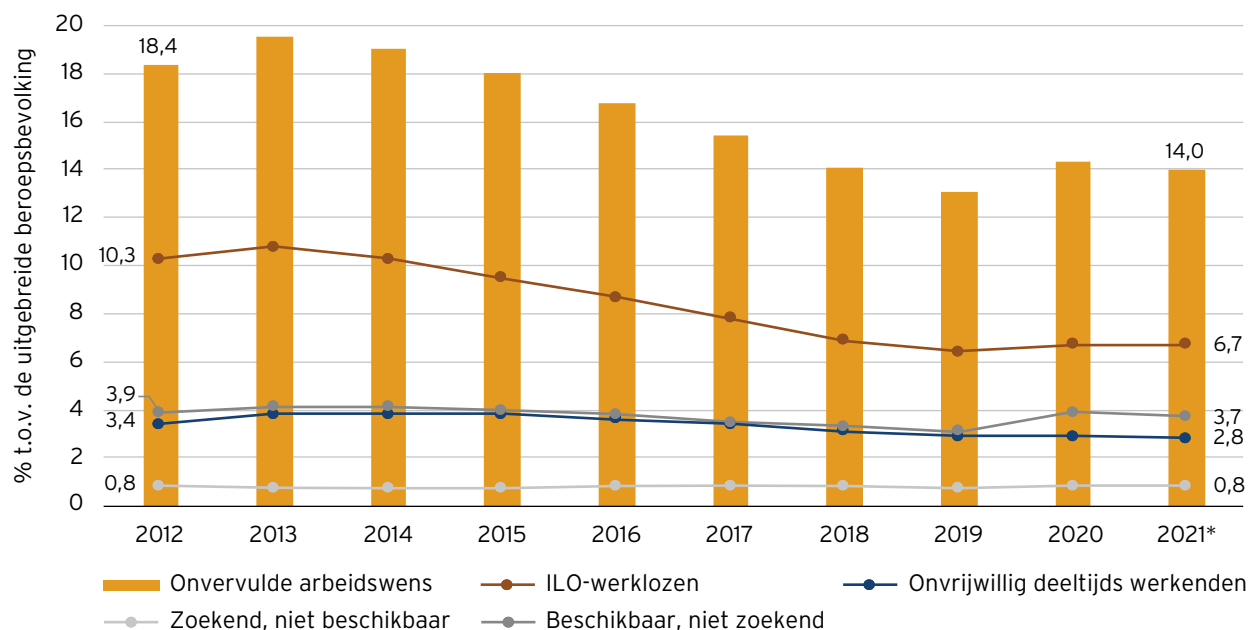
Noot: * In 2017 en 2021 werd de EAK grondig hervormd, wat zorgt voor een breuk in de resultaten. De evolutie moet bijgevolg met de nodige voorzichtigheid geïnterpreteerd worden.

Bron: Steunpunt Werk op basis van Statbel (Algemene Directie Statistiek - Statistics Belgium) - EAK

Wanneer we dezelfde groepen voor EU-27 in kaart brengen, merken we aan aantal opmerkelijke verschillen op in vergelijking met het Vlaams Gewest (**FIGUUR 2**). Zo ligt de onvervulde arbeidswens in EU-27 een stuk hoger. Waar in Vlaanderen nog niet één op de tien (9,0%) van de uitgebreide beroepsbevolking een onvervulde arbeidswens had, gaat het in EU-27 over vijf procentpunt meer, of 14% in totaal. Dit hoger aandeel is voornamelijk toe te schrijven aan de ILO-werklozen en de beschikbare maar niet zoekenden die in EU-27 telkens bijna dubbel zo hoog liggen dan in Vlaanderen (respectievelijk 6,7% en 3,7% in 2021 in EU-27 tegenover 3,8% en 1,5% in het Vlaams Gewest). Voor de onvrijwillig deeltijds werkenden en zoekende maar niet beschikbaren is er quasi geen verschil tussen EU-27 en het Vlaams Gewest.

** De evolutie van de werkloosheid moet echter met de nodige voorzichtigheid worden geïnterpreteerd. De vragenlijst van de Enquête naar de Arbeidskrachten (EAK) werd in 2021 immers grondig hervormd en hanteert een gewijzigde definitie met betrekking tot werkgelegenheid en werkloosheid, met een tijdreeksbreuk in de cijfers als gevolg.

FIGUUR 2 \ Evolutie van de onvervulde arbeidswens uitgedrukt als percentage van de uitgebreide beroepsbevolking, totaal en per deelgroep (EU-27, 15-tot 74-jarigen, 2012-2021)

Noot: * In 2021 werd de LFS grondig hervormd, wat zorgt voor een breuk in de resultaten. De evolutie moet bijgevolg met de nodige voorzichtigheid geïnterpreteerd worden.

Bron: Steunpunt Werk op basis van Eurostat - LFS

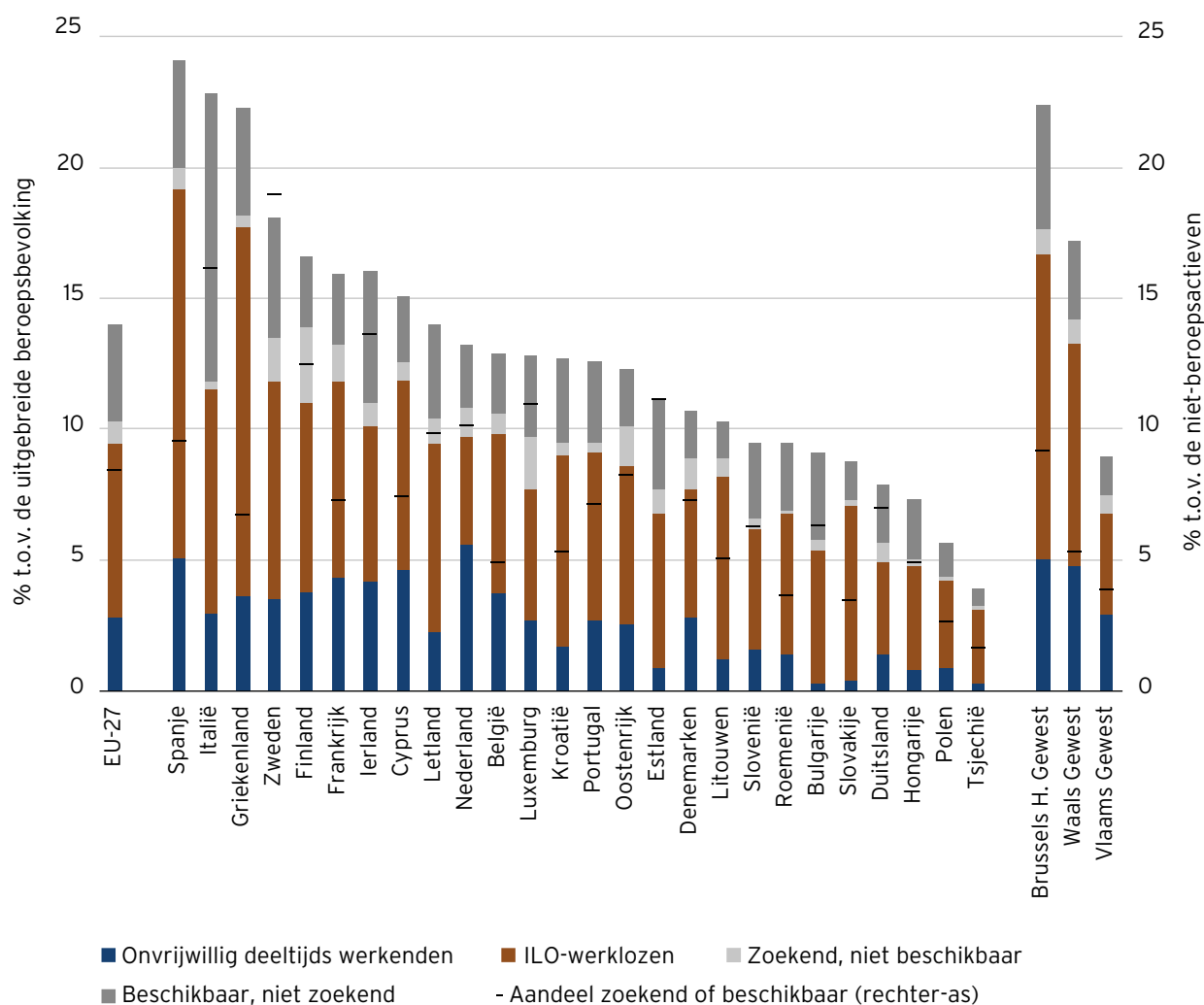
Indien we de evoluties vergelijken, stellen we vast dat in EU-27 al een dalende trend van het aandeel onvervulde arbeidswens werd ingezet in 2014 terwijl dit in het Vlaams Gewest fluctueerde doorheen de tijd. Het aandeel onvervulde arbeidswens volgt hiermee in hoofdzaak de trend van de ILO-werklozen, de andere groepen zijn eerder stabiel. In 2020 werd deze daling doorbroken door de COVID-19-pandemie. De stijging vanaf 2020 is in EU-27 voornamelijk te wijten aan een toename van het aantal mensen dat beschikbaar is om te werken maar niet actief zoekt. Een mogelijke verklaring hiervoor zijn de lockdowns die in veel landen van kracht waren. Dit kan ervoor gezorgd hebben dat het sollicitatiegedrag van mensen tijdelijk on hold werd gezet.

Positie Vlaanderen binnen Europa

Wanneer we de onvervulde arbeidswens in Vlaanderen vergelijken met de andere Europese lidstaten, dan is deze met 9,0% eerder klein (**FIGUUR 3**). Spanje (24,1%), Italië (22,8%) en Griekenland (22,2%) noteerden het hoogste aandeel, Hongarije (7,2%), Polen (5,7%) en Tsjechië (3,9%) het laagste aandeel. Ook tussen de gewesten zijn er aanzienlijke verschillen. In het Brussels Hoofdstedelijk Gewest heeft bijna 1 op de vier, of 22,4% van de uitgebreide beroepsbevolking een onvervulde vraag naar werk. In het Waals gewest gaat het over 17,2%.

Naast de globale verschillen tussen de verschillende lidstaten lopen ook de aandelen in de onderliggende groepen sterk uiteen. In bijna alle landen vormen de ILO-werklozen de grootste groep binnen de onvervulde arbeidswens. In Slovaakije, Tsjechië en Litouwen maken de ILO-werklozen meer dan twee derde van de totale onvervulde arbeidswens uit. Enkel in Italië zien we een andere opdeling, hier nemen de zogenaamde ontmoedigde werklozen, namelijk de beschikbare maar niet zoekende niet-beroepsactieven, een prominente plaats in. In EU-27 is 6,7% van de uitgebreide beroepsbevolking werkloos. De hoogste aandelen vinden we terug in Griekenland (14,1%), Spanje (14,1%) en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (11,7%). Dit zijn ook de regio's met de hoogste werkloosheidsgraad in 2021.

FIGUUR 3 \ De onvervulde arbeidswens per deelgroep uitgedrukt als percentage van de uitgebreide beroepsbevolking (linker-as) en het aandeel zoekenden of beschikbaren uitgedrukt als percentage van de niet-beroepsactieven (rechter-as) (Belgische gewesten en EU-27, 15-tot 74-jarigen, 2021)

Noot: Omwille van te kleine aantallen zijn er geen data beschikbaar voor Malta.
Bron: Steunpunt Werk op basis van Statbel (Algemene Directie Statistiek - Statistics Belgium) - EAK; Eurostat - LFS

Bijna 3% van de uitgebreide beroepsbevolking bestond in EU-27 uit onvrijwillig deeltijds werkenden. Nederland, Spanje en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest spanden in 2021 de kroon met respectievelijk 5,6%, 5,1% en 5,0%. In Slovakije, Bulgarije en Tsjechië daarentegen was minder dan 0,5% van de uitgebreide beroepsbevolking deeltijds werkend, bereid om meer uren te presteren en ook beschikbaar om dat te doen.

Tot slot kijken we naar de twee groepen bij de niet-beroepsactieve bevolking. De personen die beschikbaar zijn maar niet zoekend, zijn in bijna alle lidstaten beter vertegenwoordigd dan de personen die zoekend zijn maar niet beschikbaar. Italië schiet hier bovenuit, 11,0% van de uitgebreide beroepsbevolking is beschikbaar maar niet zoekend tegenover 0,3% dat zoekend is maar niet beschikbaar. Ook in Ierland, het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en Griekenland is er een opmerkelijk verschil in het aandeel van beide groepen.

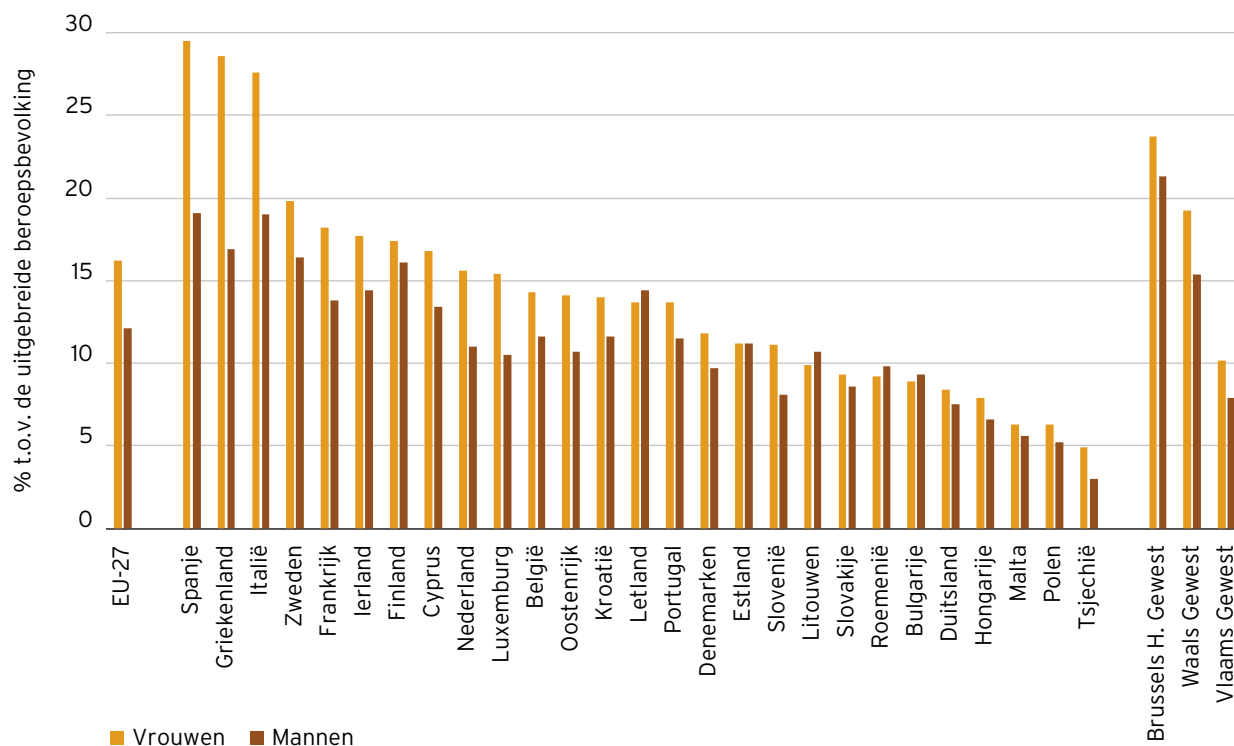
Indien we de gewesten vergelijken met de andere lidstaten valt op dat de groepen uit de onvervulde arbeidswens in het Vlaams Gewest minder goed vertegenwoordigd zijn in de uitgebreide beroepsbevolking dan in EU-27. De relatief lage onvervulde arbeidswens in Vlaanderen drukt ook sterk de Belgische score, waar we een iets lagere onvervulde arbeidswens vaststellen ten opzichte van de Europese score. In het Waals Gewest en Brussels Hoofdstedelijk Gewest vinden we immers bijna de hoogste aandelen van onvervulde arbeidswens terug in vergelijking met de rest van de Europese lidstaten. We merken hierbij op dat een laag aandeel niet noodzakelijk wijst op een goed werkende arbeidsmarkt. Met een werkloosheidsgraad van 3,9% behoort Vlaanderen tot de top, maar desondanks blijft Vlaanderen kampen met een relatief groot aandeel niet-beroepsactieven. Bij de onvervulde arbeidswens zoomen we enkel in op een beperkt deel van de niet-beroepsactieven, namelijk zij die nog zoeken naar werk of zich ervoor beschikbaar stellen. Deze groepen dekken in Vlaanderen slechts 3,8% van de niet-beroepsactieven tegenover 8,4% in EU-27 gemiddeld (rechter-as in **FIGUUR 3**). Dat betekent dat in Vlaanderen een groter deel van de niet-beroepsactieven een minder directe band kan hebben met de arbeidsmarkt dan in vele andere lidstaten, en dus ook wat meer inspanning kan vragen om tot de arbeidsmarkt aan te trekken. Aangezien we in Vlaanderen een relatief hogere niet-beroepsactievenaandelen hebben ten opzichte van de andere lidstaten, vallen bovendien veel personen buiten de scope van de indicatoren die Eurostat berekent. In eerder onderzoek hebben we deze verschillende groepen van niet-beroepsactieven verder verfijnd en analyseerden we hun band met de arbeidsmarkt en barrières die er zijn (zie onder andere Vansteenkiste & Sourbron, 2020; Vansteenkiste, De Graeve en Sourbron, 2020a en 2020b; Vansteenkiste et al., 2019). Het gaat hierbij onder meer over studenten, huisvrouwen en -mannen en arbeidsongeschikten.

Kwetsbare groepen oververtegenwoordigd

Vervolgens bekijken we het aandeel van onvervulde arbeidswens naar geslacht, leeftijd, opleidingsniveau en geboorteland. Zo kunnen we inschatten in welke mate meer kwetsbare profielen vertegenwoordigd zijn. Als we focussen op geslacht, dan toont **FIGUUR 4** dat in 2021 zowat één op de tien (10,2%) van de vrouwen in de uitgebreide beroepsbevolking van 15 tot 74 jaar in het Vlaams Gewest een onvervulde vraag naar werk heeft. Bij de mannen ligt dit 2,3 procentpunten lager (7,9%). De grootste kloven vinden we terug in Spanje (10,4 ppt), Griekenland (11,7 ppt) en Italië (8,6 ppt). Dit verschil is onder andere te wijten aan het hoger aandeel vrouwen in de uitgebreide beroepsbevolking dat deeltijds werkt maar meer uren wenst te presteren en ook beschikbaar is om dat te doen (niet in figuur). Daarnaast noteren deze landen een hogere werkloosheidsgraad bij de vrouwen dan bij de mannen. In Litouwen, Letland, Roemenië en Bulgarije nemen de mannen de overhand. In deze landen bestaat het aandeel onvervulde arbeidswens voor meer dan de helft uit ILO-werklozen en ligt de werkloosheidsgraad hoger bij de mannen.

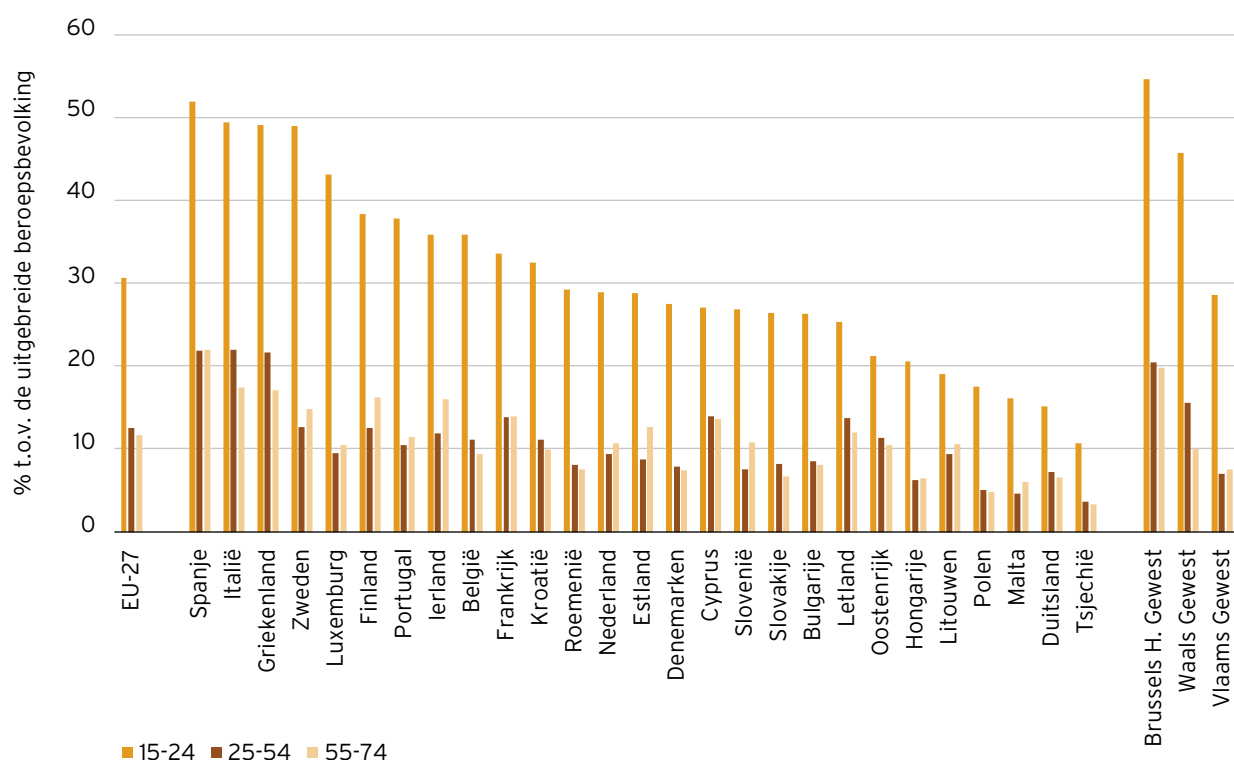
Bekijken we de onvervulde arbeidswens naar leeftijd, dan valt op dat deze in alle landen het grootst is bij de 15- tot 24-jarigen. In het Vlaams Gewest heeft 28,6% van de jongeren in de uitgebreide beroepsbevolking een onvervulde vraag naar werk. Bij de 25- tot 54-jarigen gaat dit over 7,0% en bij de 55-plussers over 7,5%. In het Brussels Hoofdstedelijk Gewest zijn de verschillen nog meer uitgesproken met percentages van respectievelijk 54,6%, 20,5% en 19,8%. Tsjechië, Duitsland en Litouwen noteren de kleinste kloven. Hoge aandelen bij jongeren wijzen niet noodzakelijk op hoge aantallen. Aangezien veel jongeren hun studies nog aan het afronden zijn, niet actief op zoek zijn naar werk en niet binnen twee weken beschikbaar zijn om in een nieuwe job te starten, maken ze immers geen deel uit van de uitgebreide beroepsbevolking. Zij vallen buiten de scope van deze indicator.

FIGUUR 4 \ De onvervulde arbeidswens uitgedrukt als percentage van de uitgebreide beroepsbevolking, naar geslacht (Belgische gewesten en EU-27, 15-tot 74-jarigen, 2021)

Bron: Steunpunt Werk op basis van Statbel (Algemene Directie Statistiek - Statistics Belgium) - EAK; Eurostat - LFS

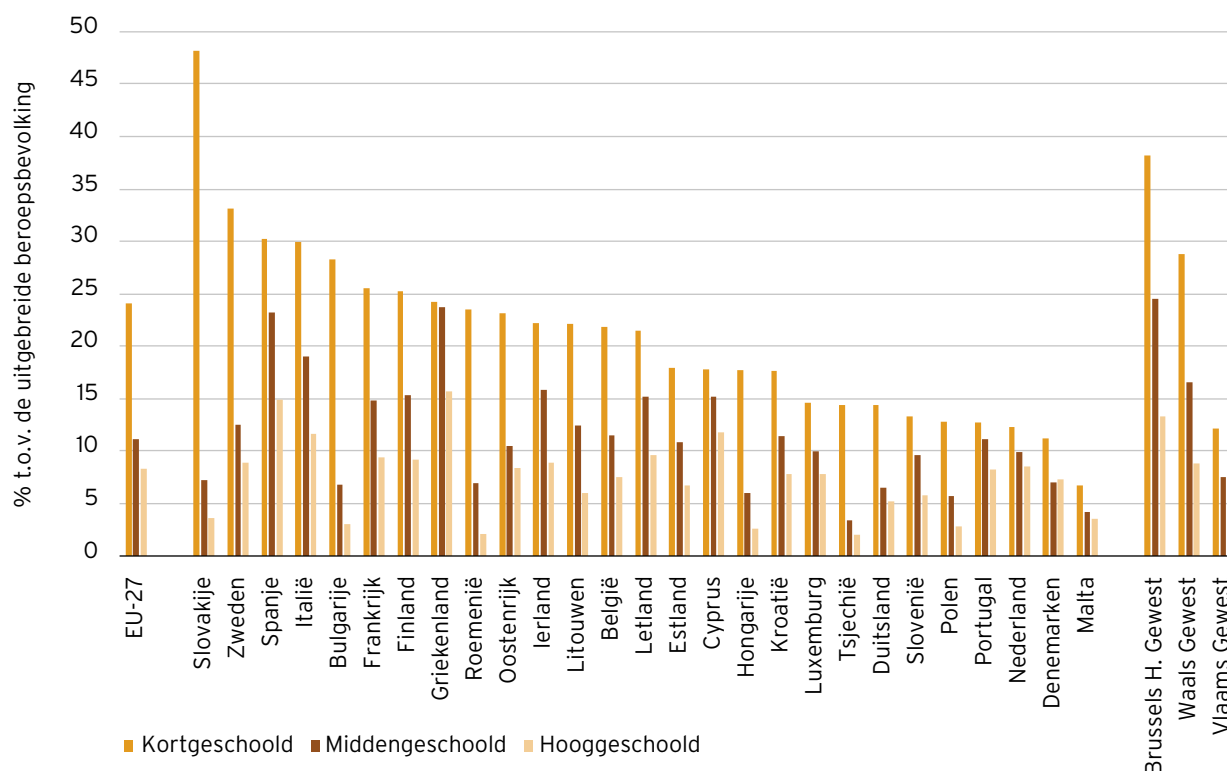
FIGUUR 5 \ De onvervulde arbeidswens uitgedrukt als percentage van de uitgebreide beroepsbevolking, naar leeftijd (Belgische gewesten en EU-27, 2021)

Bron: Steunpunt Werk op basis van Statbel (Algemene Directie Statistiek - Statistics Belgium) - EAK; Eurostat - LFS

De onvervulde arbeidswens varieert ook aanzienlijk naargelang het opleidingsniveau. Voor de opsplitsing naar opleidingsniveau beperken we ons tot de bevolking van 25 tot 74 jaar, omdat jongeren (15-tot 24-jarigen) hun studies doorgaans nog niet hebben afgerond. Voor bijna alle lidstaten geldt dat hoe korter het opleidingsniveau is, hoe hoger het aandeel onvervulde arbeidswens in de uitgebreide beroepsbevolking. Uitzondering hierop is Denemarken waar in 2021 het aandeel bij de hooggeschoolden hoger was dan bij de middengeschoolden. In het Vlaams Gewest heeft 12,2% van de kortgeschoolden in de uitgebreide beroepsbevolking een onvervulde arbeidswens. Bij de middengeschoolden gaat het nog over 7,5% en bij de hooggeschoolden over 5,6%. De verschillen tussen de opleidingsniveaus zijn in Vlaanderen minder uitgesproken dan in EU-27 waar het respectievelijk over 24,1%, 11,1% en 8,3% gaat. In het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en het Waals Gewest liggen de aandelen bij kortgeschoolden een pak hoger dan gemiddeld in Europa. Bijna vier op de tien (38,2%) kortgeschoolden heeft in de uitgebreide beroepsbevolking in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest een onvervulde vraag naar werk. In het Waals Gewest gaat het over bijna drie op de tien (28,7%). Andere landen die eveneens een hoog aandeel noteren bij de kortgeschoolden zijn Slovakije (48,2%), Zweden (33,1%) en Spanje (30,2%).

FIGUUR 6 \ De onvervulde arbeidswens uitgedrukt als percentage van de uitgebreide beroepsbevolking, naar opleidingsniveau (Belgische gewesten en EU-27, 25-tot 74-jarigen, 2021)

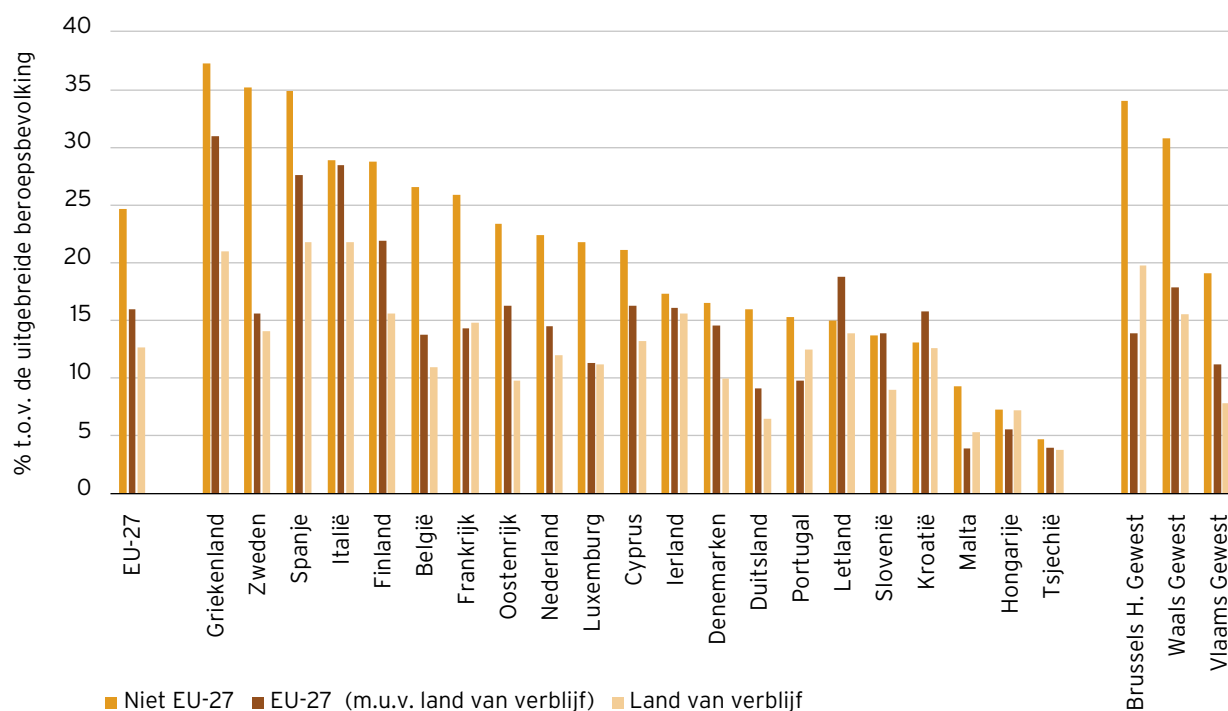

Bron: Steunpunt Werk op basis van Statbel (Algemene Directie Statistiek - Statistics Belgium) - EAK; Eurostat - LFS

Als laatste kenmerk nemen we het geboorteland onder de loep (**FIGUUR 7**). Omwille van te kleine aantallen is er voor Roemenië, Bulgarije, Slovakije, Polen, Estland en Litouwen geen verdere opsplitsing mogelijk naar geboorteland. Deze landen worden hier buiten beschouwing gelaten. Over het algemeen constateren we bij de personen geboren buiten EU-27 het hoogste aandeel onvervulde arbeidswens, gevolgd door de personen geboren in EU-27 (met uitzondering van land van verblijf). Het laagste aandeel vinden we doorgaans terug bij personen die geboren zijn in het land van verblijf. Letland, Slovenië en Kroatië wijken hiervan af. In deze landen heeft het aandeel personen geboren in een ander EU-land de bovenhand. Frankrijk, Portugal, Malta, Hongarije en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest noteren hogere aandelen bij de personen geboren in het land van verblijf ten opzichte van personen geboren in een ander EU-land.

In het Vlaams Gewest heeft bijna 20% van de personen geboren buiten EU-27 in de uitgebreide beroepsbevolking een onvervulde vraag naar werk. Dit ligt onder het Europees gemiddelde (24,7%). In het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en het Waals Gewest liggen de aandelen in deze groep een stuk hoger met respectievelijk 34,0% en 30,8%, maar de kloof tussen personen geboren buiten EU-27 en personen van Belgische herkomst bevindt zich wel in dezelfde grootteorde als gemiddeld in EU-27.

FIGUUR 7 \ De onvervulde arbeidswens uitgedrukt als percentage van de uitgebreide beroepsbevolking, naar geboorteland (Belgische gewesten en EU-27, 15-tot 74-jarigen, 2021)

Noot: Omwille van te kleine aantallen zijn er geen data beschikbaar voor Roemenië, Bulgarije, Slovaکیe, Polen, Estland en Litouwen.
Bron: Steunpunt Werk op basis van Statbel (Algemene Directie Statistiek - Statistics Belgium) - EAK; Eurostat - LFS

Conclusie

We stonden in deze bijdrage stil bij de groepen die een onvervulde arbeidswens hebben. Voor de huidige krappe Vlaamse arbeidsmarkt kunnen ze een hulp vormen om de vele vacatures in te vullen. We volgden daarbij de indeling van Eurostat, die naast de ILO-werklozen ook nog de onvrijwillig deeltijds werkenden, de niet beschikbare maar zoekende niet-beroepsactieven en de niet-zoekende maar beschikbare niet-beroepsactieven opnemen als groepen waarvan de arbeidswens niet wordt beantwoord. Onze analyse wijst erop dat het aandeel onvervulde arbeidswens in Vlaanderen steevast kleiner is dan gemiddeld in EU-27 en dat deze vaststelling ook standhoudt wanneer we meer kwetsbare groepen in kaart brengen.

Dit resultaat kan de indruk doen ontstaan dat de Vlaamse arbeidsmarkt vrij goed presteert. Toch is dit niet de conclusie die we willen trekken. Enerzijds wijst het geringe aantal mensen met een onvervulde arbeidswens tegenover de vele aantal vacatures die we tellen in Vlaanderen opnieuw op de moeilijke kraptesituatie die we kennen op de Vlaamse arbeidsmarkt (zie ook Van Impe et al., 2022). Anderzijds merkten we ook op dat we in vergelijking met veel andere Europese landen in Vlaanderen kampen met een hoog aandeel niet-beroepsactieven die *niet onmiddellijk* een arbeidswens lijken te hebben en dus verder van de arbeidsmarkt kunnen staan. Zo heeft Vlaanderen met 5,9% (en ook België als geheel met 6,3%) een relatief groot aandeel niet-beroepsactieven in de bevolking tussen 20 en 64 jaar die geen betrekking zoeken omwille van ziekte of arbeidsongeschiktheid (zie **TABEL 1**, en ook de eerdere analyse van Denys (2021) waarvoor het Steunpunt Werk mee cijfers aanleverde).

Omdat we in Vlaanderen een relatief groot deel niet-beroepsactieven hebben met een op het eerste zicht een grotere afstand tot de arbeidsmarkt, kunnen we ook meer moeilijkheden ervaren om de vacatures op korte termijn in te vullen. Dat kan ook mee een verklaring bieden voor de hoge vacaturegraad die we vaststellen in Vlaanderen ten opzichte van Europa (zie Van impe et al., 2022). Dit betekent tegelijk dat er in Vlaanderen ook een sterke nood is aan een flankerend beleid dat net de niet-beroepsactieven tracht mee te nemen in een inclusief en wervend arbeidsmarktverhaal, dat barrières zo veel mogelijk opheft, en wijst op de aantrekkelijkheid van kwaliteitsvol werk.

Om dit doel te bereiken, zullen maatwerk en de nodige creativiteit belangrijk zijn (zie Vansteenkiste et al., 2019; Vansteenkiste, 2022). Het gaat om beleid op vlak van opleiding (bijvoorbeeld in het kader van heroriëntering en het tegengaan van verouderde vaardigheden, retentie en ontmoediging), re-integratie, betaalbare en werk-combineerbare kinderopvang, werkbaar werk, multiwerkgeverschap, eindeloopbaan, transitie onderwijs-arbeidsmarkt, inclusief ondernemen en hr-beleid, enzoverder.

TABEL 1 \ Aandeel niet-beroepsactieven in de totale bevolking die geen betrekking zoeken omwille van ziekte of arbeidsongeschiktheid (20- tot 64-jarigen; 2012-2020)

	2012	2020	Evolutie (ppt)
EU-27*	3,7	4,4	0,7
Denemarken	8,4	7,6	-0,8
Nederland	6,3	7,0	0,7
België	4,8	6,3	1,5
Ierland	4,3	6,1	1,8
Slovakije	5,2	5,8	0,6
Polen	6,5	5,6	-0,9
Portugal	6,1	5,5	-0,6
Spanje	5,1	5,5	0,4
Litouwen	5,9	5,3	-0,5
Estland	5,7	5,0	-0,7
Hongarije	5,6	4,5	-1,1
Letland	3,9	4,3	0,3
Finland	4,7	4,2	-0,4
Frankrijk	0,2	4,2	4,0
Bulgarije	4,7	4,0	-0,7
Zweden	5,7	4,0	-1,7
Cyprus	3,6	3,8	0,2
Slovenië	3,7	3,3	-0,3
Roemenië	4,7	3,3	-1,5
Kroatië	2,5	3,2	0,7
Oostenrijk	3,0	3,0	0,0
Italië	2,4	2,7	0,3
Malta	3,1	2,5	-0,6
Griekenland	2,1	2,3	0,1
Luxemburg	3,0	2,3	-0,8
Tsjechië	1,1	1,3	0,2
Vlaams Gewest	5,0	5,9	0,9
Brussels H. Gewest	3,7	6,8	3,1
Waals Gewest	4,6	6,8	2,2

Noot: Het meest recente beschikbare jaar is 2020.

Bron: Steunpunt Werk op basis van Statbel (Algemene Directie Statistiek - Statistics Belgium) - EAK; Eurostat - LFS

* Er zijn geen data beschikbaar voor Duitsland. EU-27 is het Europees gemiddelde zonder Duitsland.

BIBLIOGRAFIE

- Denys, J. (2021). *België is ziek op zoek naar de oorzaken van de sterke stijging ziekte en invaliditeit in België 2010-2019*. Brussel: Randstad Research.
- Van Impe, G., Scholiers, B., Vansteenkiste, S., & De Smet, R. (2022). Krap, krappere, krapst?! Spannende tijden op de Vlaamse arbeidsmarkt. *Over.Werk. Tijdschrift van het Steunpunt Werk*, 32(1), 5-17.
- Vansteenkiste, S. (2022). *De Vlaamse arbeidsmarkt richting 2030: meer mensen aan het werk?!* Presentatie voor de Werkgelegenheidsconferentie van minister van werk Hilde Crevits, 19 april 2022.
- Vansteenkiste, S., De Graeve, P., & Sourbron, M. (2020a). *Een inclusieve benadering van het arbeidspotentieel van de West-Vlaamse bevolking op basis van enquête- en administratieve data* (Werk.Rapport 2020 nr.1). Leuven: Steunpunt Werk.
- Vansteenkiste, S., De Graeve, P., & Sourbron, M. (2020b). *Een inclusieve benadering van het arbeidspotentieel van de Limburgse bevolking op basis van enquête- en administratieve data* (Werk.Rapport 2020 nr.2). Leuven: Steunpunt Werk.
- Vansteenkiste, S., & Sourbron, M. (2020). *Analyse van het arbeidspotentieel naar gewest: aandacht voor niet-traditionele groepen ook cruciaal in een (post) COVID-19-tijdperk* (Werk. Focus 2020 nr. 2). Leuven: Steunpunt Werk.
- Vansteenkiste, S., Sourbron, M., Scholiers, B., Van Onacker, E., De Graeve, P., & De Smet, R. (2019). *Een inclusieve benadering van het arbeidspotentieel van de Vlaamse bevolking op basis van enquête- en administratieve data* (Werk.Rapport 2019 nr.1). Leuven: Steunpunt Werk.